

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud
maapiirkondadesse

KIRDERANNIKU TEATAJA

MTÜ KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU INFOLEHT NR 13

21. detsember 2011

*Olgu vaikne jõulurahu
teie toas ja õue peal!
Tulgu aasta, kuhu mahub
tervist, õnne, kõike head!*

**Soovime rahulikku jõuluaega
ja kordaminekuid uuel aastal
kõikidele liikmetele,
taotlejatele ning koostööpartneritele!**

MTÜ Kirderanniku Koostöökogu juhatus ja töötajad

Kirderanniku koostööprojektid naabritega

2011. aastal oli MTÜ-I Kirderanniku Koostöökogu käsil kaks projekti, mis said tehtud kahasse naabritegevusgruppidega.

Augustikuus koolitasime turismiettevõtjaid turundamise alal. Kahepäevane koolitus toimus Saka Cliff Hotel & SPAs ning koolitajateks olid Tartu ülikooli Pärnu kolledži õppejõud Liis Juust ja Tiina Viin.

Septembris jätkus turismitöötajate harimine õppe- ja korraldamisega Saaremaale. Kolmepäevane õppe- ja korraldamine andis võimaluse koostööda sealsete turismiettevõtjatega ning arutada kahe piirkonna ühiseid ja erisuguseid jooni. Õppereis täitis oma eesmärgi - osalejad võrdlesid Saaremaa turismiettevõtjaid täienduskoolituse õpituga: eelnevalt jälgiti kodulehti kui peamist turunduskanalit, vaadati, kas viitade järgi on võimalik turismiettevõtjaid kergesti üles leida, kuidas toimus giiditöö jne. Tagasiteel koju tegime nagu alati bussiseminari, et välja selgitada igähe pilku püüdnud objektid ning uurida, kas saame saarlaste häid kogemusi ka meil kasutada.

Turismiettevõtjate koolitamine sai teoks koostöös MTÜga Peipsi-Alutaguse Koostöökoda.

Novembrikuus toimus kaks koolitust kohaliku toidu programmi edendamiseks. Kahepäevane koolitus Kõrtsialusel oli mõeldud tootjatele, teemaks "Tootearendus ja turundus" ning koolitajaks Jakob Saks Ekspordiakadeemia OÜst. Ühepäevane koolitus toimus Jõhvi kontserdimajas ja Ida-Virumaa kutsehariduskeskuses toitlustajatele, teemaks "Eestimaine tooraine kaasaegses kulinaarias", koolituse korraldajaks Riho Leppik, OÜ Kõk konsultant ja kohviku Mozart üks eestvedajaid.

Mõlemad koolitused olid väga sisukad ning huvi säärase koolituste vastu järjest suureneb. Jaanuarist loodame kohaliku toidu programmile uue hoo anda ning juba praegu saame öelda, et oleme huvi suutnud äratada nii tootjates, töötajates kui toitlustajates. Jõhvis novembrikuus avatud Mahejaam on samuti kaasatud meie tegemistesse ning on igati arvestatav partner toiduprogrammis.

Kohaliku toidu programmi koolitused korraldasime koostöös MTÜga Virumaa Koostöökogu.

Uuel aastal alustame koostööprojekti soomlastega, mille tulemusena valmivad turismimarsruudid nii Soome Kalakukko ry tegevuspiirkonda kui ka meile. Kohalik toit on kindlasti üks teema, mida saame edaspidi edukalt turismi arendamisel kasutada ja mitmeid koostööprojekte omavahel siduda.

ÜLLE MARITS,
tegevjuht

Pühajõel valminud motovilla on valmis külalisi vastu võtma.

Motovilla on valmis!

Liisbet Invest on lõpetanud Toila vallas Pühajõe külas majutusasutusena töötava Motovilla ehitustööd ning alustab küllastajate vastuvõttu.

Motovilla on täisautomaatne kaugjuhitav puhkekompleks, mis tänu madalatele ülalpidamiskuludele suudab ahvatlevate hindadega pakkuda majutust ning seltskondlike ürituste korraldamist nii ettevõtetele kui mototuristidele, aga ka seminaride või suvepäevade korraldajatele, jahimeestele ja linnuvaatlejatele, sest koht linnakärast emal sobib mitmekes otstarbeks.

Idee tärkas Moskvast

Mõte hakkas idanema sellest, et saades kord Moskvast kokku sealsete motomeestega, tuli välja, et nemad käivad treeningutel Krimmis, Riias ja mujal, sest Moskva ümbruses pole normaalseid sõidukohti. Tegemist on rahakate inimestega, kes on nõus kaugemale minema, aga tahavad mugavat elamist ning seda, et ka lastel oleks kohapeal tegevust, milleks Toila pakub nii spaa kui pargiga piisavalt võimalusi. Üha rohkem käib välismaalt ka jahimehi, kellele see koht samuti sobib.

Nimetus Motovilla sai vali-

Mööbli disainis ja tarnis Kohtla valla ettevõtte Inest Market.

tud tänu AVR Projekti arhitekti Raul Kulli kujundatud hoone välisilmele, mis on Alpi stiilis katuse ja rõdudega ning asub maalilisel Pühajõkke suubuva oja nõlval. Esialgu oli koostöös ehitusfirmaga Ferdmaster plaanis hoone aegamööda ning säästlikult valmis ehitada, kasutades käepärasteid materjale ja lahendusi. Kuid panustades objekti üha rohkem hinge ja energiat, sai selgeks, et hea tulemuse saab ainult läbimõeldud ning ilusa materjalivaliku ja kujundusega.

Ehitustööde ajal sai taotletud toetust LEADER-meetmest ning saadud abi aitas hoone varustada tiptasemel automaatika ja spetsiaalselt

objektile disainitud mööbliga. Automaatika lahenduse vastavalt etteantud ülesandele teostas Tartu ettevõtte Neuron Systems koostöös Jõhvi ettevõttega Tarkval ning mööbli disainis ja tarnis Kohtla valla ettevõtte Inest Market.

Hosteli hinnatase

Kuigi 35 kohaga majutuskohta nimi on Motovilla, kehtib hostelile omane hinnatase: üks voodikoht maksab 15 eurot, kööginurga, elutoa ja magamistoaga apartement veidi rohkem, samuti on võimalik juurde tellida sauna, saali, köögi jne kasutamist. Korralikke tingimusi võimaldab mõõduka hinna eest pakkuda

Esimesed külalised ütlesid mugavate tubade kohta kiidusõnu.

asjaolu, et püsipersonali ei tule - jooksevkuulu viiakse miinimumini, sest kogu maja töötab üle võrgu. Töötaja tuleb alles siis, kui kliendi järelt on vaja koristada või hommikusööki valmistada. Ja targas majas ei saa klient mitte võit, vaid läbipääsukoodid.

Tarkvali juhataja Tanel Juurika sõnul on tegemist hoolikalt läbimõeldud ning kliendi soovetänuvavate avangardse lahendusega, kus lisaks infrastruktuuri automaatikale on ühise interneti kaudu juhitava automaatikasüsteemiga seotud ka hoone helindus, televisioon, jälgimissüsteemid ning kõik muu seonduv.

Hoone siseviimistlusega enim tegelenud OÜ Ferdmaster ehitusmeeste Sergei Belovi ja Sven Põdra kinnitusele on Motovillas parim ning ilusaim saunakompleks, mida hoone mahud võimaldasid, ning see annab küllastajatele pikaajalise positiivse emotsiooni.

Esimesteks proovikülalisteks olid Ukraina Vinnitsa rajooni Lipovetsi linna juhtkonna liikmed linnapea hr Nikolai Maidanjuki juhtimisel, kes kiitsid Motovilla maitsekalt sissekujundust ja mugavaid tubasid.

Rohkem teavet motovilla kohta saab kodulehelt www.motovilla.ee.

MEELIS TINT

Vastastikusest kogemuste vahetamisest

Eesmärgiga teha paremat koostööd teiste Eesti LEADER-tegevusgruppidega ning õppida üksteiselt, oleme teinud lähemat tutvust eri piirkondadega.

Palaval juulikuul otsustasime vaadata üle Läänemaa valdused ning saada aimu, mis neil LEADER-toetustega tehtud on ja mis veel päevakorral.

Kolmepäevane õppereis viis meid lisaks Läänemaale külla ka Põhja-Harjumaale.

Läänemaa

Meie õppegrupp koosnes omavalitsustöötajatest, MTÜ-de esindajatest ning ettevõtjatest, seega huvitas meid iga asi, mis on LEADERist toetust saanud või kuidas on korraldatud organisatoorne töö: hindamine, juhatuse töö või kontoritöö. Erinevalt meist on läänlastel tegevusgrupi aluseks kodukandi liikumine. Nii kannab ka tegevusgrupp nime Kodukant Läänemaa, sealseks tegevjuhiks on Ene Sarapuu, kes külaliikumist juba mitmeid aastaid Läänemaal vedanud. Ene oli meile saatjaks kahel esimesel reisiapäeval.

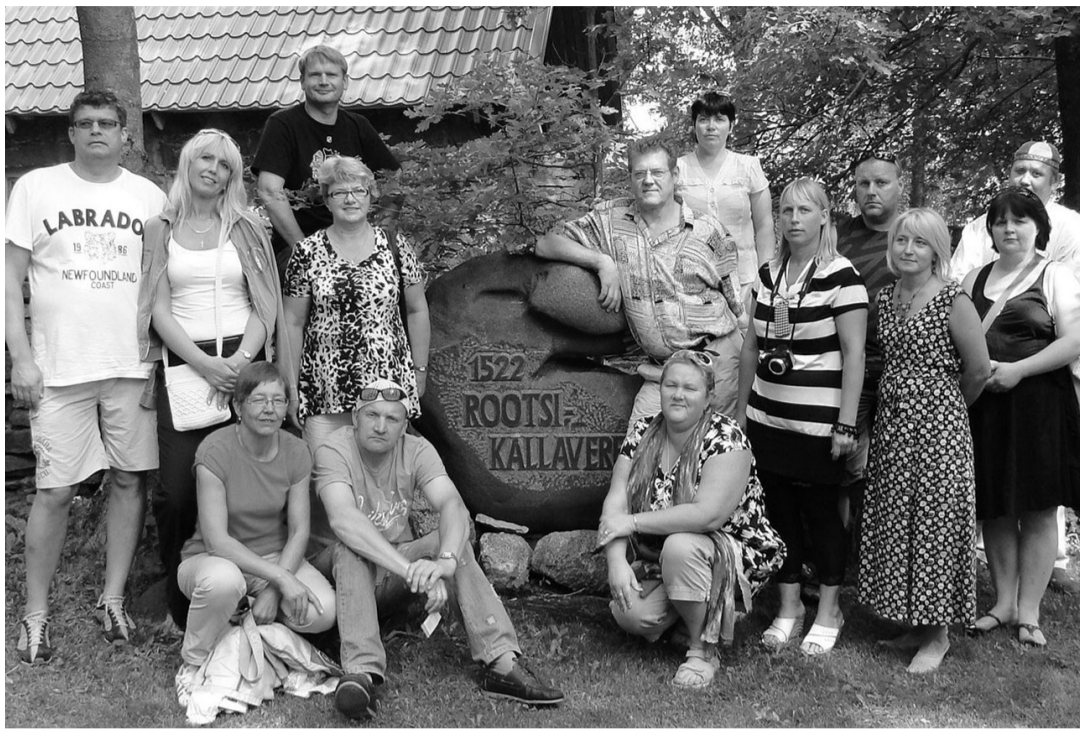
Külastasime Kullametsa külaseltsi, kus lisaks külamaia ehitamisele ja kogukonnakoogi loomisele on mõeldud ka loomadele ning loodud koerte hotell Pontu Pansionaat. Selgi kuumal suvepäeval, mil me seal viibisime, leidis üks neljaljalgne peavarju ja paistis rahul olevat.

Hanila vallas Kõmsi külas leidsime eest põneva ettevõtmise: K.Met AS, kes valmistab traadist tooteid. Nii lakoonilise teadmisega pole midagi peale hakata, seepärast kohale läksimegi. Ettevõtte, kes on alguse saanud poekorvide valmistamisest - mäletate traadist poekorve? -, on täna jõudnud oma toodete väljatootmise ja turundusega niikaugele, et valmistatakse erisuguseid trükisealuseid, kaupluste sisustust, konteinereid, nõudepesumasinate korve jms ning neid turustatakse lisaks kodumaale ka Saksamaal. Hea eeskuju ja innustus kõigile ettevõtlikele.

Hanila valla Kinksi külaplats ja kalmistu pani taas mõtte tööle: suur ja heas korras väga erisuguste teenustega külaplats, kus saab korraldada suuri üritusi ning sama meeskond (naiskond) jõuab korras hoida ka kalmistu. LEADER-toetusega oli suvel valmis saanud tööriistade maja, kus sees ka väga vajalikud tualettruumid.

Õhtuks jõudsime reisiseltskonnaga Vormsile ning tuli välja, et enamik meist polnud sinna oma jalajälgi varem jätanud. Ene eestvedamisel tegime järgmisel päeval saarekesele tiiru peale. Kohtusime Vormsi vallavanemaga ja mõtlesime koos, kuidas paremini organiseerida kodus töötamist, see ju saare eripära, et oled mandrist ära lõigatud. Vallamaja on rajatud mitmekatsioonaalena, seal asus ka lasteaiad. Kõrvalasuvate koolimajas-ruumide kogus oli parajasti üleväl käsitööde näitus ja kohalikkude käsitööd sai kaasagi ostadud. Kohalik kalmistu on oma rõngasristide arvu poolest Eesti suurim.

Oru vallas UusKalda spordi- ja puhkekülas ootas meid ees endine idavirulane (üld-

Kirderanniku piirkonna inimesed õppereisil Harjumaal Rootsi-Kallavere külas.

se paistis reisi jooksul, et kõik vastuvõtjad olid Ida-Virust või vähemalt Virumaalt pärit) ja üllatas meid taas ettevõtlikkusega. Teadsime, et läheme vaatama maapuriõppimist, kuid kuidas see reaalses elus välja näeb, ei teadnud. Nüüd nägime purjeka ära ja kohe oli pilt selge! Kuid see pole ainuke kiiksuga spordiala, millega puhkeküla külalisi kostitab - seal sai veel näiteks discgolf'i mängida.

Saare mõis ja tegus perenaine olid vahvad, muuseum korras ja mitmekülgne, kõrvalasuvale Lycholmi eralennuväljale said mõisakülalised vajaduse korral maanduda. Uudistasime mõlemad objektid üle. Õppereisidelt tagasisidet saades tuleb alati välja, et erinevus turistina rändamisega võrreldes on see, et meie õppereisil saab kohtuda otse kas ettevõtjate või külaseltsi eestvedajatega ning küsida kõikvõimalikke küsimusi ja saada põhjalikud vastused. Turistina me ei pruugi üldse kohtuda nende inimestega, meid vahendavad teenindajad.

Nõvas sai osa meist istuda viikingipaati ja teha väike meresõidu. Viikingipaadidki on tehtud LEADER-toetuse abil nagu mitmed muud vanad meresõidud siin kandis. Küllap jõuame meiega vanade traditsiooniliste paatide ehitamiseni, praegu aga ostame uusi veesõidukeid. Nõvas saime igauks lüüa mälestuseks mündi - nii see mereäärne kohake aeg-ajalt meelde tulebki, kui münt vaatevälja satub.

Harjumaal

Jätsime Enega hüvasti ja jõudsime õhtuks Põhja-Harju LEADER-tegevusgrupi piirkonda - Viimsisse - öömajale. Huvitav on see vald: siinsamas linn, siinsamas maa. Meid võttis vastu Põhja-Harju koostöökogu projekti juht Margit Pärtel. Hommikul tutvusime Harmoonilise Elu klubiga. Sealselt perenaiselt tuleks küll igapäev õppida ellujäämist siinses saastatud ja kemikaaliderohkes maailmas. Harmoonikum püüab inimesi õpetada loodusõbralikult elama ja iseendaga sõbraks saama.

Päris Lasnamäe külje all, väikese metsatuka taga asub Rootsi-Kallavere küla, sealne muuseum ja muuseumi looja on teinud oma tööd südamest ning kogutud eksponaadid rää-

kisid oma lugusid mälestuste kaudu - mis võiks veel parem olla kui need lood, mis käivad koos asjadega.

Kostiveres põikasime sisse Kasemetsa kasvuhoonesse, kus LEADER-toetus oli abiks kasvuhooone korrastamisel ja vihmatusüsteemi soetamisel. Perenaine oskas jagada elutarkusi taimedega sõbraks saamiseks ning me ostsime kaasa kohalikkude värsket kurki, et see kodus hapendada ja koos kodustega kurki süües reisi muljeid meenutada.

Ida-Virumaal

Läänlastele sai kohe esitatud ka küllakutse meie poole ning novembri alguses sai nende õppereis teoks.

Võtsime külalisi vastu talupidajate liidu majas. Arvo Aller näkis, kuidas sinne taluliit ennast majandab ja millega tegeleb. Maja uudistatud, võtsime suuna Toila sadamasse, kus rääkisime Toila valla arendusprojektidest üldiselt, samuti LEADER-toetusega läbi viidud noorte merendus-alasest koolitusest ning erisuguste vahendite soetamisest. Teema pakkus läänlastele huvi, kuna mõlemad asume mere ääres. Margus Paalo jagas õnnestunud noorteprojekti muljeid. Tegime läänlastega ristiküsitlust hindamise, juhatuse töö ja muu kohta.

Sel ajal kui külalised lõnatasid, tutvustas Aare Rebban oma LEADER-projekte. Küsimusi jagus: mis see tiibvarjusport siis ikkagi on? Millega lendad, kus mootor on ja kas jõuluvanad ka lendavad? Samas toimus ka kahe jõuluvana mitteametlik kohtumine.

Edasi uudistasime tootmist. Vast valminud esimene kalastustarvete tootmise liin Vokas oli põnev, sest ettevõtja Artur Tünni oli teinud enne LEADER-projekti sisseandmist põhjaliku turundusuuringu ning teadis täpselt, kus ja kui palju kalastustarvete müüki läheb. Ettevõtmine oli nii põnev, et külalised ütlesid: hull inimene! Ja seda kõige paremas tähenduses - st ettevõtlik.

Poolpimedas jõudsime Motovilla juurde, kus lubasime, et näha saab tarka maja. Omanik Meelis Tint seletas külalistele targa maja olemust ning tutvustas vast valminud ruume, kus igas polnud veel mööblitki sees.

Enne Toila SPAsse majutamist olid meie külalised üllatunud: miks neid võtavad vastu ainult noored ja ettevõtlikud mehed? Mis meil öelda oli: meil ongi nii, et siin piirkonnas ainult sellised elavadki. Siis tuli järgmine küsimus: aga külamajad? Eks neid on meil ka, kuid seekord kujunes tihe päevakava teistsuguseks.

Teine päev kujunes muuseumide ja turismiobjektidega tutvumise päevaks.

Hommikul sättsime end sõitma Narva-Jõesuu linna poole, meid võttis vastu taas noor mees - giid Jevgeni Timoštsuk, kes parajalt humoorikalt aitas linnakesega tutvust sõlmida. Koos leidsime, et siin on arenguks kõik olemas.

Meid ootas veel Sinimäe muuseum, kus Ivika Maidre tegi ajaliku ülevaate Vaivara ja Sinimäest, sõjast ja tänapäevast. Kuuldu šokeerib meid ikka ja jälle. Selles külas on mõtlemapanevat palju.

Valge Hobu trahter ootas meid lõunale, et pakkuda traditsioonilist kohalikkude toitu, peremees Urmas Edovald tutvustas külalistele maja ajaloolist tausta ning oma ettevõtmise algust. Koos arutati, kuidas uued kiirraanteed väikeettevõtluse arengule alati kasuks ei tule. Seda saime ka ise kogeda, kui hakkasime sõitma Kukruse polaarmõisa suunas. Õige oleks küll öelda, et hoidsime suunast kõrvale. Kõige lühem tee pole alati kõige otsem tee.

Kukrusel tutvustas Jaana Toss meie muuseumi ja selgitas, miks siin just polaartee- ma on kajastamist leidnud. Nagu ikka - mõisaaegsete riiete selgaproovimine tekitas väikese elevuse. Samuti jäine polaartuba.

Rahul nähtuga, suundusime Saka mõisa poole, et võtta kokku kahepäevase reisi tulemused. Saka mõisahoones lubati piiluda tubadesse ja kontserdisaali, kus tütarlapsed tegid ettevalmistusi just algava kontserdiks.

Sõime mõisa keldris õhtust ning leidsime mitmeid tegevusi, mida koos läbides õpiksime mõlemad. Meis tekitasid huvi läänlaste "ühissöömisel". Kõlab ju põnevalt? Mida see sõna täpselt sisaldab, saame teada, kui meid ühissööma tutvustatakse.

ÜLLE MARITS

Kohvik Mozart pakub maitsvaid roogi ja head teenindust

Käesoleva aasta sügisel alustas BBQ Catering oma teist hooaega Jõhvi kontserdimajas asuvas kohvikus Mozart.

Kui esimesel aastal keskenduti oma kliendi tundmisele ja üldse sissesulandumisele, siis uuel hooajal pannakse rõhku toodete ja teenuste väljaarendamisele. Nii on tähtsal kohal paralleelselt nii teeninduse kui toidu kvaliteedi parandamine ja täiustamine.

Näiteks juba eelmisest hooajast on kohvik Mozart korraldanud aeg-ajalt teemaõhtuid. Need on saanud väga positiivse vastuvõtu osaliseks esimesest õhtust alates. Alustuseks toimus Aafrika veiniohtu, seejärel Slaavia ning hooaja viimane - Aasia teemaõhtu.

Kõikidel üritustel on käinud ka esinejaid nii kodumaalt kui kaugemalt. Ka aland hooajal andis värvi Ladi-na-Ameerika õhtu, kus peaesineja oli Denise Fontoura (Brasiilia) ja tema trio. Juba tuleva aasta alguses kutsutakse külalisi Itaalia teemapeole. Üritustel, kus peale esinejate on ka roogade ja jookide maitsemine esikohal, laseb Mozarti toitlustusjuht Aleksandr Nikoškov oma fantaasial lennata.

Tänu oma fantaasiale ja entusiasmile saavutas ta tänavusel üle-eestilisel peakokade konkursil "Aasta kokk 2011" kolmanda koha. Võistluse finaali toimus Tallinnas toidumessi "FoodFair 2011" raames novembri alguses. Mozarti ühe omaniku ja Eesti peakokade ühenduse liikme Riho Leppiku sõnul on tegu Eesti ühe tõsisema ning aktsepteeritava võistlusega, millega Aleksandr tõstis esile nii kohvikut ennast kui kogu Ida-Virumaa regiooni.

Aasia teemaõhtul pakuti külalistele sushit...

... ja desserdiks täidetud sidrunid.

Kuid kohvik ei toimetanud ainult Jõhvi kontserdimaja sisest, vaid pakub toitlustusteenust ka väljaspool. Mozarti meeskonna ühine huvi on kliendile rahulolu pakkumine, olgu siis tegemist suurema firmaüritusega või sünipäevaga väiksemas seltskonnas. Seetõttu lähenetakse ka igale kliendile individuaalselt, et selgitada välja parim lahendus.

Teatavasti on jõuluajal igal toitlustusega tegeleva asutusel kiired ajad - nii ka Mozartil. Kuid kliente oodatakse siiski alati. Käesoleval hooajal on kohvik neljapäeva- ja reedeõhtuti avatud kella 20ni, kuid kontserdimajas toimivate ürituste ajal vajaduse korral ka kauem. Ette on võimalik tellida õhtusööke nii jõulu- kui grupimenüüd, olenemata seltskonna suuruselt, kuid ka torte ja kringleid kaasavõtmiseks. Uue aasta algusest on oodata ka uut *a la carte* menüüd.

Tegijate gala: konkursil "Aasta kokk 2011" võitis Aleksandr Nikošnikov kolmanda koha.

Kostümeeritud etendus õigustas vaatajate ootusi.

Suvitushooaeg Hungerburgis

Kuidas suvitushooaeg Narva-Jõesuu kuurordi algusaegadel välja nägi, mida seljas kanti ja kuidas aega veedeti?

Idee taaselustada endis- aegne suvitushooaeg tekkis Narva-Jõesuu muusikakooli juhatajal Lada Švanil ja ajalooliste kostüümide teatri MTÜ Moe Plus juhatajal Natalja Pomazanil. Linnaape Andres Noormägi andis nõusoleku taotleja ideele LEADER-programmi kaudu toetust. Projekt osutus edukaks ja tulemus otsustati augustis Narva-Jõesuu päeval vaatajate ette tuua.

Käsitletavaks ajavahemikuks valiti aastad 1890-1910, mil moodne kuurort oli välja arenenud ja väga populaarne. Natalja otsis välja moed, koos leiti modellid, kellele riided õmmeldi, ja töö läks lah- ti. Lada valis ajastule kohase muusika ning muusikakooli õpilased, kes olid valmis koolivaheajal etenduses osalema ning valitud palad ära õppi- ma. Sofia Švan koostas etenduse jaoks videoinstallatsiooni, et tegevuse taustana näidata Hungerburgi - Narva-Jõesuu ajaloolisi fotosid hoonetest, 20. sajandi algul siin viibinud kultuuritegelasi, moode, filmilõike. Tegevus toimus tsaariajal ja noolid puhkajad olid põhiliselt ve-

ne päritolu. Eestlasi esindas Narva-Jõesuu eestlaste seltsi Kalju ansambel toleaege karskusseltsi Kalju näol. Ansambli telliti selleks uued rahvariided. Kõik tegelased sidus ühtsesse stsenaariumi Natalia Pomazan.

Esiagne mõte korralda- da etendus pargis tuli kõr- vale jätta, sest tekst poleks jõudnud publikuni. Esinemi- se päevaks valiti 10. august, mis on linna tegelik sünni- kuupäev ja oli selle aasta lin- napäevade lõpuüritus. Pub- likut tuli palju, kultuurikes- kuse Valges saalis jäi kohti väheks. Väljakuulutatud kos- tümeeritud etendus õigustas vaatajate ootusi. Kõik kostüü- mid ja esinemised võeti vastu sooja aplausiga. Etenduse lõ- petas suurejooneliselt Narva koorikooli õpetaja Alla Vis- lavskaja, kelle esitatud pri- madonna ja laulud romansid olid vastupandamatud.

Kokku osales projektis 35 inimest eri kollektiividest: MTÜ Moe Plus, Narva-Jõe- suu muusikakool, tantsu- studio Kullerkupp, Narva- Jõesuu eestlaste selts Kal- ju. Projektiga soetatud kos- tüümid ja tehnilised vahen- did jäävad linna kollektiivi- de käsutusse tulevaste esi- nemiste tarbeks.

TIJU TOOM, projektijuht

Maikuu lõpus külastasid Kir- deranniku Koostöökogu piir- konna kohaliku toidu tootjad ja toitlustajad Austriat, et õp- pida sealsetest kogemustest ning viia neid ellu kohapeal.

Lühidalt külastatud kohad: Trimmeli sparglikasvatus, Loisi- umi Veinimaailm, Monhofi talu, Haubiversum - pagari- toodete maailm, Distelbergeri siidritalu, Enneri (lamba)juus- tutalu, Mandli kitsetalu, Buck- liege Welti piirkond.

Mõned väljavõtted osaleja- te tagasiside lehtedelt.

* Väga positiivne oli nä- ha inimeste valmisolekut te- ha koostööd. Meie siin näeme naabris ainult konkurenti, kuid seal toimub reaalne koostöö naabrite vahel ja see on toonud edu.

* Heaks võrdlusmomendiks oli Loisiumi Veinimaailma ja Haubiversumi pagariäri toot- misprotsesside ning ettevõt- te tutvustamine. Esimesel ju- hul oli näha tahet ja fantaa- sialendu esitluse ülesehitami- sel, mis siiski aga kippus jät- ma Disneylandi muljet. See- vastu pagariäri oli esitlus loo- dud keset tootmist nii, et kül- laline nägi reaalselt igapäeva- tööd ning justkui osales toote valmimise protsessis. Igas kül- lastatud ettevõttes oli ettevõt- te tegevuse tutvustamine olu- lisel kohal.

* Kuigi Austria talud ei ol- nud Eesti mõistes väga suured, vaid pigem väikesed, majan- dasid talud end ära ning toot- jad olid väga sõbralikud ja ra- huolevad. Eestis on väiketalu raske end ära majandada. Vii- masel päeval, kui meie selts- konnaga liitus kohalik giid, sai asi ka selgeks. Austria talud teevad palju koostööd ja sel- lest tuleneb nende edukus.

* Erilist tähelepanu pälvisid ruumid, mis olid kohandatud loomade hukkamiseks. Kõik

Noppeid Austria õppereisilt

Distelbergeri siidritalus, vanaperemees muuseumi poekeses kommi müümas.

Merle Vall, MTÜ Maitsev Lõu- na-Eesti tegevjuht ja Lõuna- keskuse Taluturu idee autor, oli Austria reisil nii giidiks, tõlgiks kui reisikava kokkuseadjaks.

oli korraldatud vastavalt või- malustele ja vajadustele ja sa- mas on suudetud Austria jär- levalveametnikega tingimus- tes kokku leppida iga tootja põhiselt.

* Mulle ei andnud rahu kü- simus, miks talunikud, kellel ei ole probleeme turustamise-

ga ja kellel on piisavas kogus- eses maid, et suurendada oma tootmist, tihti ei tee seda. Kit- sekasvataja põhjendas seda sellega, et neil on tööjõud vä- ga kallis. Üks Austria töötaja teenib tunnis niisama palju kui meie päevas. Selles ongi meie erinevus. Ja see on ka põhjus, miks Eestis suured põlluma- jandusettevõtted on edukad, võrreldes väikestega. Väga huvitav fakt oli see, et Aust- rias on kitsekasvatusega tege- levad talud vabastatud riigi- maksudest.

* Peretaludes ei olnud näha hirmu ettevõtluse korraldami- se ja tuleviku ees, kuna auster- lastel on juba põlvkondade jär- jepidevus kaudu toimunud ja mi- tu põlvkonda koos teevad tööd talus pühendunult.

* Distelbergeri siidritalu. Jälle sama idee, mis teistelgi: näitame või tutvustame prot-

sessi ning pakume kohapeal tootevalikut. Lisaks siidri degusteerimisele pakuti lõuna- sööki ning tutvustati vanape- remehe poolt kogutud talu- muuseumi ekspositsiooni. Kogud olid aukartustäratavad - need võiksid kadedaks teha iga Eestimaa muuseumi. Vanaperemees ise aga polevat joonud viimaste aastakümnete jooksul suutäit ei vett ega piima, see asendus siidriga. Aga vanust oli üle 80! Hea reklaam oma joogile.

* Otsekese kasuks sellest reisist arvan olevat, et sain kindlust juurde pereettevõtte teostuseks ja et ei tohi unustada vanu traditsioonilisi toite, kasvatamist, vahustamist, kuid tuleb olla kursis uute tehnoloogiatega. Rohkem rõhku otseturundusele - seni mõtteis mõlkunud oma talupood tuleb teoks teha.

UUS TAOTLUSVOOR

Veebruaris toimub MTÜ-I Kirderanniku Koostöökogu järjekordne projekti- toetuste avalduste vastuvõtmine. Infopäevad on jaanuarikuus kõigis kuues omavalitsuspiirkonnas, jälgige sellekohast reklaami meie kodulehel www.kirderannik.ee. Soovitame võimaluse korral osa võtta infopäevadest, kuna LEADER-määruse ja selle seletuskirja lugemisel võib tekkida küsimusi konkreetse projektitaotluse kohta. Väga palju asjakohast infot on ka MTÜ Kirderanniku Koostöökogu meetmelehtedel - need leiata meie uuendatud kodulehelt lingi "Ametlik" alt. Kindlasti soovitame lugeda kodulehele üles pandud materjale "Abiks taotlejale", mis on PRIA poolt väga asjalikult väl- ja töötatud.

Projektitaotluste vastuvõtmine toimub 6.-17. veebruarini tööpäeviti kella 9-16. Taotlusi saab esitada ka digitaalselt allkirjastatuna, viimane e-posti- le taotluse saatmise aeg on 17. veebruaril kell 16.

Täpsemat infot toetuste kohta saate telefonidel 332 2215 või 332 2024. Samuti e-postiga aadressil ylle.marits@kirderannik.ee või ave.heek@kirderannik.ee.

Avatud on kõik meetmed, kirjutame neist ajalehes põgusalt; kodulehel on kõik meetmed üksipulgi lahti kirjutatud.

MEEDE 1. Ettevõtluse arendamine ja konkurentsivõime tugevdamine

Meetme eesmärk on maapiir- konnas jätkusuutliku arengupro- gnoosiga mikro- ja väikeettevõtte- te tekke soodustamine ning arenguvõimaluste parandamine, maapiirkonna ettevõtluse mitmekesis- tamine ning uute ja lisandväärtust andvate töökohtade loomisele kaa- saatamine.

Toetatavad tegevused:

Abikõlblikud on otseselt projek-

ti eesmärkide saavutamiseks vajali- kud tegevused:

ettevõtluskontaktide loomise ja arendamisega seotud tegevused, sh osavõtt näitustest ja messidest; toode- te ja teenuste turundamisega seotud tegevused (veebilehe tervikla- hendused, trükised, toodete disain ja tootenäidise valmistamine); uuen- duslike tehnoloogiate ja lahendus- te (sh IT-lahenduste) kasutuselevõt- mine (investeeringud, käivitamisku- lud, koolitused ja ümberõpped); eel- uuringute läbiviimine, sh tasuvus- ja teostatavusuuringud ning äriplaanid, keskkonnamõjude hindamine, geo-

deetilised uuringud ja projekteeri- mistööd; soetused ja investeeringud, sh ehitustegevus.

Toetussummad:

* meetme maht aastas on 325 000 eurot.
* minimaalne toetussumma projekti kohta on 1000 eurot.
* maksimaalne toetussumma projekti kohta 200 000 eurot.

MEEDE 2. Elukeskkonna parandamine

Meetme eesmärk on parandada maapiirkonna elukeskkonna atrak- tiivsust sotsiaalse infrastruktuuri arendamise ning kultuuripärandi säi- litamise kaudu.

Toetatavad tegevused:

Abikõlblikud on otseselt projek- ti eesmärkide saavutamiseks vajali- kud tegevused:

uuringute läbiviimine, sh projek- teerimistööd, tasuvus-teostatavusuur- ringud, keskkonnamõjude hindamine ja geodeetilised uuringud; koha- liku kultuuripärandit säilitavad või arendavad tegevused, sh käsitööko- dade rajamine, rahvariide, muusika- riista või helitehnika soetamine; ava- likuks kasutuseks sotsiaalsete objek- tide rajamine ja rekonstrueerimine, sh külakeskused, spordiväljakud, kül- laplatsid, matka-, tervise- või õppe- rajad jm vaba aja veetmise objektid; soetused ja investeeringud, sh ehi-

tustegevus ning inventari soetami- ne; koostööd edendavate tegevuste korraldamine.

Toetussummad:

* meetme maht aastas on 260 000 eurot.
* minimaalne toetussumma projekti kohta on 1000 eurot.
* maksimaalne toetussumma projekti kohta 200 000 eurot.

MEEDE 3. Kogukonna arendamine ja maine kujundamine

Meetme eesmärk on elanike kompetentsi, teadlikkuse ja võimekuse parandamine ning erisuguste oskus- te omandamine, parandamiseks piir- konna väikeettevõtjate konkurentsivõimet ning suurendamiseks III sektori organisatsioonide ja kohalike oma- valitsuste võimekust, maapiirkonna tõhusam kuvamine kvaliteetse elu- ja turismisihtkohana.

Toetatavad tegevused:

Abikõlblikud on otseselt projek- ti eesmärkide saavutamiseks vajali- kud tegevused:

piirkonna tutvustamisega seotud info- ja reklaammaterjali koosta- mine ning väljaandmine; oskuste- be parandamine, sh koolitused, info- päevad, õppereisid; avaliku- või mittetulundussektori tegevuste- ga seotud kodulehete loomine, pa- randamine ning teavituskampaania-

te korraldamine; osavõtt piirkonda või piirkonnale omaseid tegevusi tutvustavatel messidel, konverent- sidel; maapiirkonnale omaste kul- tuurisündmuste, üleriigiliste festi- valide jm avalike ürituste, sh kogukonda ühendavate ürituste kor- raldamine; piirkonnale omaste erisuguste rahvuskultuuride tutvusta- mine riigisisest ja rahvusvaheli- selt, sh noortele suunatud kultuuri- vahetused; noorsootöö raames vaba aja veetmise võimaluste suurenda- mine noortele; riigisisest ja rahvusvahelistes võrgustikes osalemi- ne, sotsiaalsete huvigruppide kaa- samine ning omavaheline suhtle- mine; kodu-uurimuslikud tegevused, mille tulemusena valmivad infoma- terjalid piirkonna ajaloo, kultuuri vm maapiirkonna väärtusi esiletoo- va valdkonna kohta; sotsiaalse taa- suta kampaaniate läbiviimine.

Toetussummad:

* meetme maht aastas on 65 000 eurot.
* minimaalne toetussumma projekti kohta on 1000 eurot.
* maksimaalne toetussumma projekti kohta 6400 eurot.

Kõikides meetmetes on abikõbli- kud taotlejad MTÜd, SA, KOVID ja ettevõtjad.

Toetuse määrad on erisugused: üldjuhul MTÜ, SA kuni 90%, KOV kuni 80% ja ettevõtjate puhul kuni 60%. Kõik erisused on kirjas meet- melehtedel.

Ülevaade Kirderanniku Koostöökogu viiest tegevusaastast

2006. aastal hakati Eestis moodustama LEADER-tegevusgrupe. Ka siinses piirkonnas peeti ettevalmistavaid koosolekuid ning protokollidest on näha, et koosolekud toimusid 12. juunil Jõhvis, 5. juulil Toilas, 12. juulil Jõhvis ning 2. ja 15. augustil Jõhvis.

Asutamiskoosolek toimus 23. augustil 2006 Jõhvi vallaalitsuses. Osalesid Tiit Salvan, Tauno Võhmar, Hannes Lumiste, Margus Paalo, Ivika Maidre, Terje Malman, Kaido Seppar, Terje Bürkland, Arvo Aller, Ardo Niido, Tõnis Kaasik, Urmas Edovald, Rein Luuse ja Piia Lipp.

Protokollist võib lugeda, et MTÜ Kirderanniku Koostöökogu alla on liitunud Jõhvi, Toila ja Kohtla omavalitsus ning koos nendega MTÜ Jõhvi Muuseumi Selts, MTÜ Maarahvaselts Vanatare, MTÜ Ontika Küla Selts, OÜ K.S. Pimestiku, OÜ Cops & Max ning Saka Cliff Hotel & SPA.

Vaivara vald liitus Kirderanniku Koostöökoguga 2006. aasta septembris, Narva-Jõesuu linn 2008. aasta märtsis ning Kohtla-Nõmme 2011. aasta jaanuaris.

Esimesse kolmeliikmelisse juhatuse valiti Margus Paalo, Rein Luuse ja Tõnis Kaasik.

Äriregistratsiooni kanti MTÜ Kirderanniku Koostöökogu 18. septembril 2006.

Juhatusesse koosseisus toimunud viie aasta jooksul mõ-

ningad muutused: 2008. aasta septembris valiti 5-liikmeline juhatus koosseisus Margus Paalo, Tauno Võhmar, Ardo Niido, Liidia Kaasik ja Teet Rist. 2009. aastal lahkus juhatuselt Liidia Kaasik, kelle asemel esindab Vaivara piirkonda Meelis Kaljurand, ning 2011. aastal valis üldkoosolek Narva-Jõesuu esindajaks Andres Noormägi.

Praegu on Kirderanniku Koostöökogus 44 liiget, sh 6 omavalitsust, 21 MTÜd/SAD ja 17 OÜd/FIET.

Taotlusvoore on praegu-seks läbi viidud kuuel korral: 2009. aastal 2 korda (juunis ja oktoobris), 2010. aastal 3 korda (veebruaries, juunis ja detsembris) ning 2011. aastal 1 kord (mais). 2012. aastal on taotlusvoor planeeritud veebruarikuusse, toetuste maht on 650 000 eurot.

Kuna LEADER-tegevus on jagatud perioodideks 2008-2010 ja 2011-2013, siis jagasime toetuste taotlemise näitajad kahte perioodi:

2008-2010 taotleti toetust 30 270 413 krooni, jagati 14 573 231 krooni. Rahaliselt on kõige rohkem toetust antud kolmandale sektorile - 72,9% -, järgnevad OÜde taotlused 21,6%ga ja KOVID 5,5%ga. Toetatud projektide arv on 74.

2011. aasta taotlusvooru laekus avaldusi 1 102 773 euro ulatuses, toetusteks jagati 543 802 eurot. Kolmas sektor on saanud määratud toetustest 65,5%, ettevõtjad 34,2% ja

Muinastulede öö Toilas: tuleskulptuuriks valmistasime sünnipäevatoridi, mille märksõnadeks olid 5 aastat tegevust ja koostöö.

vaid 0,3% on läinud kohalikele omavalitsustele. Toetatud projektide arv on 30.

Selleks, et projektitoetused saaksid pingeritta ja parimad ideed koos tegusamate taotlejatega välja valitud, on hindamiskomisjon teinud väga tõsisid töid. Kui palju on selleks töö- või öötunde kulu- nud, peaks kunagi välja arvutama. Hindamiskomisjoni tööd on vedanud algusest peale Mehis Luus. Hindamiskomisjoni koosseis on pärast esimest pe-

rioodi muutunud. Esimesel perioodil 2008-2010 töötasid hindamiskomisjonis lisaks Mehisele Tiitu Toom, Eret Laht, Kersti Tammesaar, Astrid Niinpuu, Hannes Lumiste, Arvo Aller, Indrek Arming, Manivald Sternhof, Aare Objartel, Kaido Seppar, Aare Rebban, Meelis Kaljurand, Heljo Mones ja Joel Guljavin. Kasutasime ka erapooletuid eksperte, kelleks olid Helen Haab, Allen Allet ja Rein Luuse.

Alates 2011. aastast kuulu-

vad hindamiskomisjoni koosseisu Rein Luuse, Arvo Aller, Paul Kesküla, Hannes Lumiste, Terje Bürkland, Ralf Burk, Mehis Luus, Lauri Jalonen, Manivald Sternhof, Eret Laht, Ivika Maidre, Kalle Norma, Tiitu Toom. Asendusliikmetena olid 2011. aasta taotlusvooru menetluse kaasatud Aare Rebban ja Indrek Arming.

2011. aasta suvel kuulutas maamajanduse infokeskus välja konkursi parimate LEADER-projektide väljaselgita-

miseks. Kokku võisteldi viies kategoorias: parim põllumajandusprojekt, maaettevõtlusprojekt, keskkonnaprojekt, noorteprojekt ja koostööprojekt. Meie tegevusgrupi juhatus esitas konkursile viis projekti, millest kaks valiti välja parimate tunnustusüritusele Tartumaal. Kahe väljalititud taotleja - Ida-Virumaa talupidajate liidu ja MTÜ Kirde-Eesti Puhkerajad esindajad said võimaluse osaleda novembris Malta õppereisil.

Maltal on LEADER-meetme võimalused alles avastamisjärgus

Maamajanduse infokeskuse maaeluvõrgustiku büroo korraldas 15.-18. novembrini 2011 õppereisi Maltale, mille eesmärk oli tutvustada Eesti LEADER-projektide tegijatele, kuidas toimib maapiirkonnas heatasemelise maaturismi ja väikeettevõtluse arendamine.

Õppereisil osalesid peamiselt 2011. aasta konkursi "Märka LEADERit" kandidaadid. Ida-Virumaalt Kirderanniku Koostöökogu piirkonnast käis Maltal kaks inimest: üks Ida-Virumaa Talupidajate Liidust (parima LEADERi põllumajandusprojekti kandidaat) ja teine MTÜst Kirde-Eesti Puhkerajad (parima LEADERi keskkonnaprojekti kandidaat).

Malta asub seitsmest saarest koosneval saarestikul Vahemeres, kusjuures asustatud on ainult kolm suuremat saart: Malta, Gozo ja Comino. Malta on kaljune maa ja inimesed elavad linnades. Palju on kiviaedasad ja kaktustest hekke.

Eesti ja Malta on mõlemad väga väikesed riigid (Malta liitus Euroopa Liiduga ka samal ajal kui Eesti - aastal 2004). Kliima on Eestis ja Maltal küll erisugune, ent ilmaga meil ei vedanud, sestap nägime ainult vihmast ja tuulist Vahemere maad. Vaatamata ebasoodsale ilmale, oli meil väga palju ühiseid teemasid, mille osas saime kogemusi jagada: pärimuse ja traditsiooni kasutamine, kohaliku ressursi kasutamine ja kohaliku toidu pakkumine, väikeettevõtluse arendamine ja tulemuslik turustamine. Külastasime kõiki kol-

Õppereisil osalesid peamiselt 2011. aasta konkursi "Märka LEADERit" kandidaadid.

me LEADER-tegevusgruppi. Meiega võrreldes on LEADER-meetme rakendamine Maltal suhteliselt uus tegevus, sestap tundus ka meile, et meil on juba palju tehtud ja palju investeeritud.

Meie sealviibimise kahe ja poole päeva sisse mahtus oliivi-, puuvilja- ja köögiviljakasvatustalu Olive Grove Farmi külastus. Maitsesime kohaliku toodangut: puuvilju, saia

oliiviõliga, päikesekuivatatud tomateid jne. Põllulapid, kus midagi kasvatatakse, tundusid olevat nii pisi-pisikesed.

Ta'Qali käsitöökülas tutvusime kuulsa Valletta klaasi- ja savikojaga. Savikojas said soovijad meistri juhendamisel ka ise vaasi või kujukese valmistada. Klaasikojas käis tõeline tulemõll: kolm-neli meistrit tegid korruga ühte anumad, tohutu rikkalik ja värviküllane

valmistoodete valik oli müügisala.

Kahju oli sellest, et esimehe väljasõit Gozo saarele toimus õhtupimeduses, nii et meil jäi selle saare tõeline ilu nägemata. Küll aga saime ilus veinimõisas degusteerida kohalikku toitu ja veini. Tõeliselt lummav punkt teisele päevale oli veinide degusteerimine ning suurejooneline Malta ajalugu tutvustav rahvus-

lik õhtuprogramm Montekristo mõisas.

Kohtumine kohalike liidrigruppide ja ministri esindajatega toimus Malta ainukeses linnupargis, mis avati külastajatele alles selle aasta teisel poolel. Pärast lühikesi ettekandeid oli võimalus küsimuste-vastuste voorus kõike huvitavat täpsustada ning selgitusi saada. Linnuparki omanik ja peremees rääkis lindu-

dega nende keeles ning on oma väljaõpetatud lindudega osalenud väga paljudel filmivõtetel.

Viimasel hommikul enne ärarendu oli võimalus põgusalt tutvuda ka Malta pealinna Valletta vanalinnaga. Külastasime Maltale oli põgus, aga huvitav.

MAIE PAAS,
Ida-Virumaa
Talupidajate Liit

Õppereis omanäolisele Gotlandile

Kui MTÜ Toila Väiketurismiettevõtjate Ühendus 2010. aasta sügisel PRIA LEADER-programmi projekttaotlust ette valmistas ja õppereisi sihtkohta valis, teati Gotlandi saarest järgmist: saarel elab 57 000 elanikku, igal aastal külastab saart üle miljoni inimese, turismihooaeg kestab ainult kuus nädalat, turismil on väga suur tähtsus, saarel elab palju käsitöölisi ja kunstnikke, kes oma loomingus kasutavad villa, nahka, kivi ja puitu.

Kuna Toila väikeettevõtjad ja piirkonna käsitöölised planeerivad lähiajal käivitada Toila loomekeskuse, oli säärase ettevõtmiste poolest tuntud Gotlandi saar, kus väikeettevõtjad teevad piirkonna käsitöölisest koostööd, sobilik sihtpunkt.

5.-10. septembrini toimunud õppereisi eesmärk oli avardada piirkonna ettevõtete ja mitetulundusühenduste eestvedajate silmaringi ning anda konkreetseid näpunäiteid kahe sektori omavahelise koostöö korraldamiseks. Samas sooviti ka edasise koostöö nimel arendada suhteid Gotlandi väikeettevõtetega. Reisi käigus külastati just turismi- ja käsitöövõtteid, et näha ja õppida, kuidas meistrid toimetavad, majandavad ja oma tegemistega hakkama saavad, arvestades asjaolu, et kogu äritegevus on tugevalt mõjutatud sesoonsusest.

Räägitakse, et Gotlandi saart on selge ilma korral Saaremaa looderannikult näha. On see jutt nüüd tõsi või nali, jäigi meil välja selgitamata. Igaüks tahes regulaarset laevühendust Saaremaa ja Gotlandi vahel veel ei toimu ning sellele imeilusale ja idüllilisele saarele tuli meil sõita kolme laevaga.

Õppereis oli väga sisukas

Õppereis Gotlandile oli sisukas ja tiheda programmiga.

ja tiheda programmiga. Peale kahepäevast laevasõitu jõudisime Gotlandi nukuliku pealinna Visbyse. Alustasime jalutuskäiguga vanalinnas, külastasime võrnatu botanika-aeda ja kuulsat Rooside tänavat. Tutvusime ajaloomuuseumis Gotlandi ajaloo ja kohutuse Kvinnfolki käsitööpoe ettevõtlike naistega, kes rääkisid meile oma käsitööst ja ettevõtlusest üldse.

Järgmisel päeval külastasime Robbenis vana talu, kus hoitakse elus saare kultuuripärandit. Tutvusime talupoes müügil oleva kohaliku toodangu ja saime elamuse, maitses kohalikke traditsioonilisi sööke. Teel sinna külastasime suurt Marguse talupo-

di, kus saime tutvuda Gotlandi käsitöoga. Õhtuks jõudisime Nygardsi lambatalu, kus suurepärase lambagrilli kõrvale nautisime elavat vestlust talu kokaga, kes rääkis traditsioonilistest lambakasvatusest Gotlandil.

Viimast päeva Gotlandil alustasime pikema reisi idarannikule, kus külastasime Sysne väikest kalatööstust. Mõistmaks paremini, mida nad pakuvad, maitsesime erisuguseid mereande. Edasi jätkus meie reis Gangvide talu, mis hämmastas meid oma mitmekülgsega. Talus elavad ääretult säravad inimesed ning mis peamine - nad teevad seda, mis neile endile meeldib. Perenaine ja peremees on vä-

ga populaarsed tänu sellele, et pakuvad külarahvale võimalust käia kinos ja mängude saalis, kuulata spetsiaalsetes ruumides heliplaate jne.

Kõik ettevõtted, mida me õppereisil külastasime, olid pereettevõtted. Kõik pereliikmed olid rakked, kõike tehti südamega ning keegi ei muretse, et vahel võeti külalisi vastu ka lihtsates vanades lautades ja sarades. Gotlandlased ei pinguta hulluseni, et kõik oleks turistide jaoks ilus ja hea, nende majad ja aiad on lihtsad ning mõnusad, nad oskavad elu nautida. Seal ei ole toretsevaid maju ega autosid, nende väärtushinnangud tunduvad väga hästi paigas olevat.

KÜLLIKE KULLERKUPP

Pipimaal.

MIDA GOTLANDIL TÄHELE PANIME:

- * samas valdkonnas tegelevat ettevõtet ei võeta kui konkurenti, vaid kui koostööpartnerit.
- * gotlandlastes on oma hing ja soojus ning vaevalt see kellelegi märkamata jääb. Tähtis on turistile pakkuda head emotsiooni - see antakse koju minnes edasi...
- * teenust saab pakkuda igal pool.
- * Visby linnas võib vabalt kaupluse tagaruumi uudistama minna, kuidas sealset kivimit eheteks lihvatakse ja samas lahkelt ka selletusi jagatakse.
- * oma tegemistesse ja teenustesse suhtutakse lihtsalt ning maalähedaselt. Muljet avaldavad oli kalateema. Silme ette oli mõnus manada samalaadne asi Toila randa.
- * ainult läbimõeldud koostöö tulemusena on võimalik saavutada midagi enamasti suuremat. Gotlandlased on sellest juba ammu aru saanud ning tulemused on ka näha.
- * Gotlandi saart on aegade jooksul mitut moodi nimetatud: kirikute saar, rooside saar, viikingite saar, muinasjutude saar ja looduse saar. Veendusime, et need nimetused on õigustatud.
- * Gotland on unistuste realiseerimise maal!

Poola ja Poola LEADER – millised nad on?

Kirderanniku Koostöökogu liikmed ja töötajad käisid 15.-22. oktoobrini kaemas Poola LEADERi tegemisi.

Kirderanniku Koostöökogu piirkonnas olevad Jõhvil on Poolas oma sõpruslinn Olecko, Illuka vald on aga sõprusidemetes Poola Duszni ki vallaga. Õppereisi üheks eesmärgiks oli neid koostöösidmeid LEADER-tegevusgruppi kaudu veelgi laiendada. Meile pakkusid huvi Poola pikaajalised traditsioonid kohaliku toidu propageerimisel. Inspiratsiooni Kirderanniku piirkonna kaevanduspargi arendamiseks pakkus Poola Wieliczka soola-kaevanduse külastamine.

Poola ja poolakad Tüüpiline poolakas on ääretult külalislahke, kindlameelne ja uhke oma päritolu üle. Küllap on sellele kaasa aidanud slaavlastele iseloomulik temperament, keeruline ajalugu ja suurriigi olemasolu. Kui meil on kas või midagigi rohkem kui poolakatel, siis on see meri. Poola rannajoone pikkus on 524, Eestil 3794 kilomeetrit. Võib-olla sellepärast poolakate toidulaual kala suurt ei kohtagi.

Kõik toiduga seonduv on

poolakatele väga oluline. Külalistele kaetakse alati külluslik laud, kohalik toidutootmine annab paljudele inimestele tööd ja toiduga on seotud väga paljud LEADER-projektid.

Oluline on ka fakt, et kogu Poola territooriumist umbes 61% on põllumajandusmaa ja umbes 30% metsamaa.

Poola ja LEADER

Poolas on moodustatud 338 LEADER-tegevusgruppi, mis on konkurentsitalu suurim arv, võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega. Teisel kohal on Hispaania, kus on 264 tegevusgruppi, ja seejärel Saksamaa 243 grupiga. Kuigi tegevusgruppide arv on väga suur, jääb nende keskmine suurus ja rahvaarv alla Euroopa Liidu keskmisele - vastavalt 823 km² ja 49 932 inimest. Eestis on samad arvud 1612 km² ja 18 922 inimest.

Poolas on LEADER-meetme 2007-2013 avaliku sektori eelarve kokku 787,5 miljonit eurot, millest strateegia rakendamiseks on ette nähtud 79%, koostööprojektidele 1,9% ning kohalike tegevusgruppide administreerimiskuludeks ja muudeks kuludeks 19,3%.

Poola oskab külalisi vastu võtta: Oleckos võeti meid vastu nagu pulmas.

Kohalikud tegevusgruppid saavad ellu viia vaid 3. telje meetmete projekte ja nn väikesed projekte (koolitused, turismi arendamine, ürituste korraldamine, tarkvara ostmine jne). Samas on Poolas võimalik ka eraisikul LEADERist toetust taotleda. Näiteks võib rahastust saada arvutikoolituse korraldajaks, juhul kui see teema on tegevusgruppi strateegiasse kirjutatud. Kaks enam levinud LE-

ADER-tegevusgruppide strateegiasuunda on kohalik toit ja turism.

Poola ja koostöö

Poola LEADER-tegevusgruppidele ei ole rahvusvaheliste koostööprojektide elluviimine kohustuslik, kuid siiski ollakse selles vallas aktiivsed. Kõige rohkem koostööprojekte on tehtud Saksamaa ja Ungari LEADER-tegevusgruppidega, kuid ka tšehhide, leedu-

kate, austerlaste, slovakkide ja iirlastega. Koostööprojektide teemad on väga erisugused, leidub nii noorte-, toidu-, spordi-, looduse- kui ka kultuuriteemalisi projekte.

Eestlased pole poolakatega LEADERi-alaste koostööprojektideni veel jõudnud, ent pole põhjust, miks ei võiks Eesti LEADER-tegevusgruppid Poola gruppidega projektisidemeid luua. Sest selge on see, et täiendaksime oma põhjamaise

värskuse ja tagasihoidlikkusega poolakate veidi äkilisemat ning avatud loomust. Ei saa ka unustada meie ühist ajalugu ja võrdlemisi väikest vahemaad. Poola õppereis kinnitas, et poolakate "ühise tegemise" ukseid on meile sõbralikult avatud. Loodan, et õppereis oli üheks pisikeseks sammuks Poola ja Eesti LEADERi tasandi koostöö poole.

MEERI KLOOREN, Maamajanduse Infokeskus

Ida-Virumaa Talupidajate Liidu maja valmis LEADER-toetuse abil

2010. aasta 25. novembril kolis Ida-Virumaa Talupidajate Liit (IVTL) oma rekonstrueeritud majja tagasi. Ehitustööd kestsid 15. aprillist 25. novembrini 2010 ning maja valmis tänu LEADER-meetme toetusele ja organisatsiooni omafinantseeringule.

LEADER-meetme raames taotles IVTL Kirderanniku Koostöökogust toetust maja rekonstrueerimiseks ja omanikujärelevalve teostamiseks. Taotluse esitamisest ehitise valmimiseni kulus 1,5 aastat. Enne taotlemist telliti ehitusprojekt ning saadi ehitusluba. Kuni LEADER-meetme toetuse laekumiseni kasutati ehituse teostamisel panga sildfinantseerimist.

Rekonstrueerimise käigus ehitati majale peale teine korus ning uuendati täielikult sisemus. Hoone omandamisega 2006. aastal tekkis organisatsioonil kohustus see rekonstrueerida. Liikmed olid valiku

ees, kas ehitada täiesti uus maja või rekonstrueerida olemasolev. Mitmete koosolekute ja eelhinnapakumiste tulemusena jõuti otsusele, et rekonstrueerimine on rahaliselt vastuvõetavam. Pärast rekonstrueerimisotsuse vastuvõtmist asuti otsima arhitektuurilisi lahendusi.

Algselt olid hoones 7 kabinetti, väike õppeklass (kuni 10 inimesele), kööginurk ja sanitaaruudid, kokku oli kasutatavat pinda umbes 150 ruutmeetrit. Kuni LEADER-meetmete avanemiseni tehti sõltuvalt finantsvõimekusest korastus- ja muid hädavajalikke töid. Pärast rekonstrueerimist on majas kasulikkul pinda 331 ruutmeetrit: 9 kabinetti, suur koosolekute saal (kuni 60 inimesele), väike koosolekute saal (8-10 inimesele), sanitaariaja tehnilised ruumid.

Valminud maja annab võimaluse läbi viia seminare ja koosolekuid, võtta vastu külalisi ja korraldada kohtumisi.

Ida-Virumaa Talupidajate Liidu maja enne...

Liikmetele pakume võimalust oma kohtumisi pidada Jõhvi linna sissesõidul asuvas majas Rakvere 27. Samuti pakume soovijatele õppeklassi kasutamist vastavalt kinnitatud hinnakirjale (keskmiseks hinnaks on 15 eurot tundi). IVTLi töötajatel on suurepärased töötingimused, mis peaks suu-

rendama töö tulemuslikkust ja laiendama organisatsiooni tegevust valikut.

IVTL on maakonna ainuke põllumajandusnõuannet pakuv organisatsioon, mis asutati 18. aprillil 1989. aastal. IVTLi on koondunud üle 200 liikme, kes tahavad ja suudavad organisatsiooni arendada. 2005. aas-

... ja pärast renoveerimist.

tal kinnitati IVTL maakondlikuks nõuandekeskuseks põllumajanduse sektoris. Keskuse nimeks on Viru Nõuandekeskus. Maaelu Edendamise Sihtasutuse partnerina osutab keskus ainukesena maakonnas põllumajanduslikku teabelevi teenust kõikidele maapiirkonna elanikele ja ettevõtjatele.

IVTLi konsulentide kaabil on toetusmeetmetest saanud tuge maapiirkonna põllumajandustootjad, kalurid, turismi- ja toitlustusteenuste pakkujad.

Ida-Virumaa Talupidajate Liit asub aadressil Rakvere 27, 41533 Jõhvi. Tel 337 0527, koduleht www.ivtl.ee.

Teiste muuseumide kogemustest on alati midagi õppida

Vaivara piirkonnas on lähiaastate tähtsaim turismiarendusprojekt olnud Vaivara Sinimägede muuseumi arendamine. Äsja lõppes LEADER-programmi projekt, mille eesmärgiks olid militaarmuuseumide arendajate kohtumised ja võrgustiku loomine, et ühis-tegevuse kaudu ära kasutada üksteise tugevaid külgi ning seeläbi kvaliteetsemaid, uuenduslikke teenuseid ja turundust pakkuda.

Arendustegevust mõjutavad muu hulgas ka eri sektoritest kaasatud inimesed, kes annavad oma panuse võrgustikku, seetõttu osalesid kohtumistel muuseumi arendajad ja muuseumi puudutavate otsuste tegijad, MTÜ tegelased, sh Muuseumi Sõprade Klubi liikmed ning turismiga tegelevad ettevõtjad.

Valgas pööratakse suurt tähelepanu noortele

Esimene kohtumine oli Valgas, kus 2008. aastal asutati keerulise nimega muuseum ehk Valga Isamaalise Kasvatuse Püsispositsioon. Vaivara Sinimägede muuseumiga samal ajal jalad alla saanud sihtasutuse nõukokku kuuluvad Valga linnavalitsuse, Valga maavalitsuse, Valgamaa Oma-valitsuste Liidu, siseministeeriumi, kaitseministeeriumi ja Kaitseväe liidu esindajad.

Ekspositsioonis leiab osaliselt kajastamist ka nende organisatsioonide töö. Nii võib leida Vabadussõja toa, piirivalve, Eesti ja Läti politsei ning päästeteenistuse toad, Kaitseväe ja Kaitseväe tutvustava ruumi, 1944. aasta Emajõe lahinguid tutvustava väljapaneku, Nõukogude sõjandust tutvustava toa, samuti KAPO tegevust käsitleva toa jne.

Väljekspositsioonist on kujunenud teemapark, kus oma osa täitmas tank T-34, helikopter MI-8, soomukid jpm sõjatehnikat. Küllastajatele on roh-

ket huvi pakkunud metsavennapunker ja püstikoda, militaarspordi takistusriba ja majutusvõimalused. Meile olid huvipakkuvad ja järeletegemist vääriavad koolinoortele suunatud esitlusprogrammid, mida ka näiteks sünnipäevapeo käigus võib vaadata.

Kuulasime ja vahetasime kogemusi muuseumitööst nii spetsiifilisel kui ka kõige lihtsamal tasandil nagu piletimüügi korraldus ja õpilasgruppides huvi tekitamine. Eesti eri nurkades asuvate muuseumide tutvustamiseks valmivad edaspidi ka ühised reklaammaterjalid.

Eramuuseumile panid aluse filmirekvisiidid

Järgmine peatuspaik, Soomes asuv Säkylä Talve- ja Jätkusõjamuuseum on eramuuseum, mis kasutas ellujäämiseks LEADERi raha ning Säkylä valla ja Rauma piirkonna arenguagentuuri abi.

Muuseum sai alguse 1990. aastal, kui Ilpo Nurmi korraldas näituse esemetest, mida ta oli kogunud üle Soome mängufilmi "Talvesõda" rekvisiitideks. Ajapikku takistas edasimineku asjaolu, et muuseumi loojal puudusid teadmised muuseumitööst ja näitusepin-da jagati tänapäeva militaarvarustust müüva firmaga.

2007. aasta lõpust alanud ja 2010. aasta suveni kestnud projektis olidki suuremateks töödeks näituseruumi eraldamine poest, valvesteemide ehitamine ning muuseumieksponaatide loendamine ja kirjeldamine. Muuseumi jaoks koguti ka veteranide mälestusi ja tehti palju tuntuse suurendamiseks: paigaldati teeviidad ja loodi lausa viiekeelne muuseumi kodulehekülj, kus äramärkimist väärib prantsuskeelne variant. Tööd teostas 75% osas Pyhäjärvisseude LEADER-tegevusgrupp, mille esindaja oli meie gruppi tulnud tervitama ning avaldas

Muuseumisõbrad Hämeenlinna suurtükimuuseumis uurimas mitmelasulist raketihetit ehk "uduheitjat".

soovi rohkem ka meie piirkonnas LEADERist kuulda. Nii põimused meie vestluses mitmed teemad, muuseumis endas oli mulle põnevaim autentne ehk ajastustililis kohvikunurk.

Kulud katab haridusministeerium

Miehikkälä külas Salpa liini muuseumis ootasid meid juba vanad sõbrad, kellega koos sai aastatel 2006-2007 läbi viidud rahvusvaheline projekt "Fort Tourism". Muuseumirahvas kõneles oma lähiaja plaanidest tuua viies punktis paiknevad muuseumiruumid, na-

gu hoidla, kontor ja näitused, ühte hoonesse. Kadedaks tege teadmine, et muuseumi kulusid katab haridusministeerium; muuseum ise on avatud vaid suvehooajal ning praegu tegelevad töötajad paberi- ja arendustööga, suvel seevastu palgatakse ajutisi giide liisaks.

Salpa on kaitseväe, mis 1944. aasta suveks ulatus 1200 km pikkusel Barentsi merest põhjast lõunasse läbi kogu Ida-Soome kuni Soome laheni. Seniajani on Salpa liin jäänud suurimaks ehitusalaseks ettevõtteks Soome ajalooks-

1941. aasta kevadel rakendati kaitseväe ehitustöödel 35 000 meest, kelle eest hoolitses 2000 naisabilist-lotat. Liini tüüpiline punker kujutas endast ühe kuulipildujapesaga 20melhise meeskonna majutusvarjendit.

Ligi 50 kindlustuse relvastuseks olid tankitõrjekahur ja Maksimi tüüpi moderniseeritud kuulipilduja, mille laskekiirus oli 800 lasku minutis. Maastiku kaitsepunkti relvastus oli väga mitmekesine, alates moodsatest Saksa tankitõrjekahuritest kuni saks-laste kahest saadud 1870. aas-

tatest pärineva Prantsuse trofeesuurtükini.

Kohtumistel kõneldi muuseumide rahastamisest, struktuurist, võimalikest arengusuundadest ajal, mil Vaivara vallavalitsus koostab uut arengukava. Usume, et militaarmuuseumide arendajate kohtumised võrgustiku loomise ja tugevdamise eesmärgil parandavad piirkonna arengu kavandamise kompetentsi ja võimekust ning muuseumil on oluline osa turismialastes strateegilistes plaanides.

IVIKA MAIDRE, projektijuht